

Výstavy v Centru experimentálního divadla, příspěvkové organizaci, se pořádají v rámci Projektu CED. Informační rozhled vydává CED, p. o., Zelný trh 9, Brno. V době pořádání výstav je galerie otevřena denně od 9 do 18 hod; www.galerie-katakomby.cz Kontakt: galerie@ced-brno.cz, tel. 542 123 428 Činnost CED se uskutečňuje za finanční podpory Ministerstva kultury ČR. Statutární město Brno finančně podporuje Centrum experimentálního divadla, příspěvkovou organizaci. ■ | ■ | ■ | ■ | ■

SLOUPEK

Vážení návštěvníci galerie Katakomby, vážení příznivci výtvarného umění, dostává se vám do rukou první číslo Rozhledu o výstavách v galerii Katakomby. Již delší dobu požadovali návštěvníci galerie shrnující informace o tom, co se dělo, děje a bude dít, informace, které budou v co nejkomplexnější podobě a přitom v dostupné formě. I přes dnešní možnosti nových médií, zvláště pak všeznalého internetu, ještě dlouho zůstanou tištěné informace jedním z nejdostupnějších a zároveň nejpřehlednějších způsobů získávání povědomí o dění v daném oboru. ROZHLED GK bude vycházet prozatím dvakrát do sezony, ale není vyloučeno, že se jeho periodičita (v případě zájmu) rozšíří i na několik čísel ročně.

Umění a kultura všeobecně jsou v každé společnosti odrazem jejího stavu. Zrcadlem doby je přístup nejen k tomu, co se nazývá kulturním dědictvím, ale i přístup k současnému umění a umělcům. Neustále se omílá ekonomistická mantra o tom, že umění je pouhopouhou nadstavbou (jaké pejorativum je v tomto slově obsaženo: nadstavba – což navíc, co je možno snadno zbourat), až do té míry, že se dvacet let po převratu dostáváme opět do situace, kdy vyvstává niterná potřeba změn a reforem na poli kulturních vztahů a umění. V mnohých myslích se rodí latentní touha odstranit vulgární ekonomismus (tak podporovaný nejvyššími představiteli tohoto státu), jenž velmi snadno zapleveluje naši kulturní současnost. Pevně věříme, že drobná a mravenčí činnost galerie Katakomby, jakož i náš Rozhled, k této změně svým malým dílem přispěje.

Co nového na podzim?

Divadlo žije v cyklech sezon, podobně jako školy svůj čas odměňují školním rokem. Nezbyvá proto galerii výtvarného umění, která je umístěna v budově divadla, než se přizpůsobit – alespoň částečně – jeho režimu. A tak sezona 2011 – 2012 začínající podzimem přináší následující výstavy:

12. září se představí absolventka FAVU **Kateřina Utěšená** malbami z poslední doby na výstavě **Hra barev**. Říjen obsadí svými malbami a kresbami alternativního světa **Jiří Lopour** výstavou nazvanou **Na co sáhnou, to jsem** a v listopadu se bude prezentovat holandsko-kanadský výtvarník a spisovatel **Brian Tjepkema** svou novou kolekcí maleb. V galerii Katakomby již jednou vystavoval v roce 2009 a to spolu s dnes již zesnulým fotografem Miroslavem Tichým, se kterým jej vázalo dlouholeté přátelství. Na výstavu v Katakombách pak bude navazovat další v divadle Reduta (také na Zelném trhu). V prosinci bude další vystavující malířka **Judy Trucker** z University v Leedsu ve Velké Británii. Universita v Leedsu a výtvarníci soustředící se kolem ní je již tradičním partnerem galerie Katakomby: **Ken G. Hay + Seetha A.** se svým sociálně podbarveným projektem **Absences** vystavovali v roce 2002; **Jim Brogden** se svojí fotografickou výstavou postindustriálního světa nazvanou **Terra Nulius** řešil problematiku opuštěných městských zón v říjnu 2008; **Andrea Thoma**, německá autorka žijící dlouhodobě v Británii, předložila koncept stmívání výstavou **Twilight** v roce 2009.

Miroslav Zvonek
KOVOVÁ (A JINÁ)
SPOJENÍ

Výstava volné tvorby docenta designu Fakulty strojního inženýrství VUT v Brně Miroslava Zvonka (na snímku nahoře), valaškoklobouckého rodáka, designéra, sochaře a pedagoga byla zahájena v úterý 21. 6. 2011 v 17 hodin slavnostním projevem Jana Rajlichy. Na výstavě byly zastoupeny kovové objekty, jejichž hmota a hutnost byly doplněny jednak subtilními kresbami ženských aktů, a také torzy barevných postav otiskovaných na velké papírové plochy.

(pokračování na str. 3)

Jan Wolf — CESTOU IKONIKY (KRESBY + OBJEKTY)

V pátek 3. června 2011 se uskutečnila vernisáž výstavy kreseb Jana Wolfa nazvaná „Cestou ikoniky“. Úvodní slovo pronesl PhDr. Arnošt Budík, byl puštěn úryvek akustické roláže „Dreams of Minotauros“ a na závěr byla Janem Wolfem přečtena jeho přednáška „Ikonický efekt a tvořivá zarputilost“, ve které autor vysvětluje základy tzv. ikonického efektu, jenž je východiskem jeho tvorby. V této přednášce mimo jiné řekl: „Chybnou ikonu možno poznat, ale také nepoznat. Tak se stává, že vnímané, např. viděné, můžeme považovat za něco, čím není. Vidíme mračno na obloze a podobá se fousatému Mikulášovi, vidíme v temnu jeskyně krápník jako starou čarodějnicu, slyšíme kvákat žabu a slyšíme

skřehotat vodníka. Víme, že jde o chybnou ikonu, ale podoba se nám vnucuje a my ji buď zavrhneme, nebo ji využijeme. Sochař tesá tvary dívčí krásy z pískovce a říkáme tomu „dívka“. Není to dívka, je to jen kámen, ale chceme to. V zahrávání s chybnou ikonou jdeme tak daleko, že si umíme tu dívku dokonce vymalovat pomocí prohnané malířské iluze v neexistujícím prostoru.

(pokračování na str. 3)

PhDr. Arnošt Budík zahajuje výstavu „Cestou ikoniky“

Ohlédnutí za výstavní činností v první polovině roku 2011

SAM SCHWIMMER — MODRÁ DOMINANCE / BLAUE DOMINANZ

Výstava, která se stala první realizací přeshraniční výstavy umělců z regionu Laa a okolí a umělců z Brna v rámci projektu „Umění přeshraničního soužití“, jehož iniciátorem je externí spolupracovník galerie Katakomby ing. Jiří Černý, se uskutečnila ve čtvrtek 10. března 2011 v 17 hodin. Slavnostně ji zahájil starosta města Laa nad Dyjí Ing. Manfred Fass a také vystavující umělec Herbert Sam Schwimmer (nar. 30. 1. 1938 v Grazu v Rakousku).

Festival Brněnských uměleckých škol nazvaný BUŠ, proběhl od 6. do 8. února 2011 v Centru experimentálního divadla. V rámci festivalu se uskutečnila v prostorách galerie Katakomby i výstava a koncert, kde prezentovali někteří účastníci festivalu svoji tvorbu.

Umělecké prohlášení Herberta Schwimmera: „Jakožto Simple Art Maler (malíř jednoduchého umění) usiluji o to, abych se plně koncentroval jen na to nejdůležitější a abych se zabýval v jednoduchých formách a jen v několika málo barvách tématy, která mě zneklidňují. Jsem malířem, který miluje změny! Tvořím hlavně stylem, který se pohybuje mezi abstraktní a lehce realistickou malbou. Témata, která zpracovávám, vytvářejí cykly, jako např. Černé malířství, Chaoticky-erotic-ky, Obrazy osamění, velkým cyklem jsou Uzly, Ze života, Červená a modrá kombinace nebo MODRÁ DOMINANCE. Nerad pracuji – od kolébky až do hrobu – ve stejném stylu. To by pro mě znamenalo, že bych duševně ustrnul a znehybněl. Chci být v pohybu a chci přimět k pohybu i ostatní lidi!“

Projekt „Umění přeshraničního soužití“ je prozátím ve stadiu vzniku, kdy se vytvářejí formy vzájemné spolupráce, hledají se zdroje financování a celkového zakotvení ve strukturách měst a regionů, kterých se bude týkat. I z toho důvodu byl na vernisáži přítomen básník, hudebník a spisovatel Petr Čichoň, který, hraje na loutnu, zazpíval několik česko-německých písní ze své básnické sbírky „Pruské balady“, jež vyšla v roce 2006 ve společném nakladatelském počínání nakladatelství Host a Vltavín. (Rozhovor s Petrem Čichoněm na zadní straně tohoto čísla.)

Tato výstava byla navíc pořádána i v rámci druhého ročníku Týdne výtvarné kultury (TVK), který se pořádá z podnětu katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy University.

Zleva: Herbert SAM Schwimmer a starosta města Laa Manfred Fass při zahájení výstavy v galerii Katakomby

Brněnské výstavě předcházela únorová výstava maleb nazvaná „Ve strukturách času“ („In den Strukturen der Zeit“) výtvarníka Josefa Bubeníka, která se uskutečnila v prostorách Café Stoiber v Laa a kterou rovněž uvedl starosta města Laa ing. Manfred Fass.

Petr Čichoň na zahajování výstavy Modrá dominance

Arnošt Kába — PODZEMSKÉ KRYSY

Jihlavský výtvarník Arnošt Kába zahájil svou výstavu ve čtvrtek 5. května 2011 v 18 hodin.

Člen Sdružení výtvarných umělců Vysočiny (při Unii výtvarných umělců ČR), absolvoval studia na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (1997–2004) a v letech 2001–02 Universidad de Granada, Facultad de Bellas Artes ve Španělsku. Je autorem řady performancí, prostorových instalací, grafiky a obrazů. Účastnil se řady kolektivních výstav u nás i v zahraničí a uspořádal také řadu individuálních výstav.

Autor Arnošt Kába (v krychli) a David Kubů zahajují výstavu

Jan Wolf – *Jak šlo kuře do světa, 1995*
(asambláž, kombinovaná technika)

Jan Wolf — CESTOU IKONIKY (KRESBY + OBJEKTY)

(pokračování ze str. 1)

Podobně umíme napodobit zvuky, vytvářet masky, scénické situace s nápodobou příběhů. Na takto chybné ikoně je provozováno mnoho tzv. umění. Podobně je tomu ve fotografii, grafice, v modelování i ve vědě. Umíme to více či méně. Ti, co to umějí nejlépe, jsou nazýváni umělci. Ti vytvářejí pak umělý svět umění. Ten cíleně vytvořený umělý svět umění je do důsledku vždy nehmotný, neboť i když je vytvářen napodobující artefakt, který obsahuje onu fintu iluze, vlastně chybné ikony, není tento předmět nikdy skutečně tím, čím se být tváří. Jen klame nezasvěcené a málo informované. Znalý ví, že cílem díla je vyvolání pocitu u konzumenta. Jde tedy o nehmotnost, vlastnost. Zde právě hmotný umělecký artefakt přímo souzní s vševládou vlastností či charakteristikou Všehomíra, neboť ten je přece převážně světem konkrétní existence vlastností a tak světem existující nehmotnosti všude kolem nás mimo ono individuální a centrální tady a teď.“

REÁLNÉ V NADREÁLNÉM A NADREÁLNÉ V REÁLNÉM

Je pozoruhodné, že věc tak důležitá pro surrealismus jako je určení nadreality, zůstává pro mnohé surrealisty stále nejasná. V dílech Jana Wolfa, která vytváří po dobu tolika let, se již dávno objevovaly náznaky toho, co Bretona zneklidňovalo a co ho přivedlo k ujasnění některých pojmů, které nakonec vtěsnil do svého prvního manifestu. Je zde především jeho definice surrealismu, kterou redukuje na psychický automatismus, jímž má být vyjádřen skutečný průběh myšlení a z něhož je vyloučeno jakékoliv morální nebo estetické zaujetí. (...) Ve Wolfově tvorbě jsme svědky začlenění nadreálného do reálného, protože to je jedna z možností o rozšíření lidského ducha až na nejvyšší stupeň sensibility a životní zkušenosti. Jeho často symbolická poselství tak mohou být objektivizována a tím poukázat na šíři možností, kdykoliv psychický automatismus vstupuje do kompozice s předem určeným a promyšleným záměrem. Taková surrealistická „krátká spojení“ která dávají zcela rozdílné pojmy vedle sebe a vytvářejí pro ně nový iracionální vztah, který v sobě nese autentické básnické poselství. Je také jedním z principů konkrétní iracionality, iracionálního vztahu, analyzuje nevědomé stránky za účelem jejich skutečného poznání. Tady se umělec-básník dokáže

vyhnout všem cenzurám, které nám ukládá bdění a racionalita života.

Je jistě zbytečné zdůrazňovat, že pro Wolfa je poesie nezbytnou součástí života a je snad jediným prostředkem, ve kterém se současný člověk může plně realizovat. Ve všech jeho obrazech se poesie prolíná se skutečností a stává se její nedílnou součástí. Wolf je si toho velmi dobře vědom a o to je jeho dílo zralejší a nadčasové.

Arnošt Budík (zahajovací řeč k výstavě Jana Wolfa, kráceno)

Zleva: prof. Michal Košut, Ph.D., a PhDr. Radovan Rybář, Ph.D., diskutují o objektu Jana Wolfa na vernisáži

Miroslav Zvonek KOVOVÁ (A JINÁ) SPOJENÍ

(pokračování ze str. 1)

Dílo Miroslava Zvonka bylo několikrát ohodnoceno významnými oceněními, mezi nimi například cenou Dobrý design, která byla výtvarníkovi udělena hned v několika letech za design přístrojů, vitrínu Aura light a drtič odpadů, Cena za ekologický design nebo Cena ADM ČR. Díky své tvůrčí aktivitě je designér autorem také dvou desítek

průmyslových vzorů a ochranných známek. Miroslav Zvonek je rovněž členem několika profesních a odborných sdružení, například Asociace designérů Moravy při Unii výtvarných umělců ČR, Komise pro školství, kulturu a tělovýchovu Města Valašské Klobouky, a také spoluzakladatelem volného sdružení výtvarníků AURA a Sdružení výtvarníků Valašskokloboucka Vincúch. Byl také členem odborné hodnotící komise Design centra ČR v loňském roce direktivně zrušeného.

*Nahore: doc. Jan Rajlich pronáší úvodní řeč
Vpravo: instalace Miroslava Zvonka v galerii Katakomby*

*Vlevo: Jan Wolf předčítá svou přednášku
„Ikonický efekt a tvořivá zarputilost“*

To je lépe se ihned zastřelit!

ROZHOVOR S BÁSNÍKEM A SPISOVATELEM PETREM ČIČOŇEM

V letošním roce jste navrněl sáží rakouského malíře Schwimmera v rámci projektu „Umění přeshraničního soužití“ zpíval své zhudebněné texty z česko-německy psané sbírky Pruské balady. Loni jste ve stejných prostorách na jiné výstavě také zpíval. Nebojíte se, že se z vás stane omšlelá zpívající tvář galerie Katakomby?

S Pruskými baladami jsem měl skutečně nespočet vystoupení. Také podobu mé hudební sbírky, výběr textů a jejich hudební výraz, ovlivnilo především vystupování na nejrůznějších literárních čteních a vernisážích, kdy jsem si vše vyzkoušel na živo, a to také před německým a rakouským publikem. Teprve až pak jsem zhudebněné básně nahrál ve studiu Indies, s doprovodem elektrické kytary, kterou podpořilo několik hudebních hostů, velký dík patří Tomáši Vtípišovi za produkci. Básně se dnes více poslouchají, než čtou, o čemž svědčí velká popularita autorských vystoupení. Já poezii vnímám stále klasicky jako „melos“, to znamená doslovně „píseň“, ovšem zvláštní, literární píseň. Jelikož má sbírka vyšla dvojjazyčně, česky a v německých překladech Iris Kneisl – překlady jsou skutečně výjimečné, protože respektují básnické metrum a rým, dají se tedy i zpívat; v současné době se poezie překládá většinou jen doslovně, bez rýmů – tak jsem uvítal, že mohu vystoupit na zajímavé výstavě rakouského malíře pana Schwimmera. Jsem přesvědčen, že kulturní spolupráce, především s německými a rakouskými sousedy, má velký význam. Je to také nejsnadnější a nejpřirozenější kontakt se západním světem, do kterého jsme, domnívám se, patříme.

Vy jste v současné české poezii pravděpodobně jediným básníkem, který vydává poezii také s CD nosiči? Jak je to vlastně s hudbou a poezií?

Nevím to přesně, básnických knih vychází v České republice stále ještě dostatek, mizí spíše z renomovanějších nakladatelství. Ale asi jsem byl skutečně první, kdo do básnické sbírky u nás vložil CD (Villa diabolica, Host 1998) s vlastní zhudebněnou poezií. Chtěl jsem tehdy navázat na edici Klub přátel poezie, v knihách byla totiž vždy vložená malá gramofonová deska... Jak jsem už odpověděl, já vnímám poezii jako literární píseň. Ale je to pochopitelně složitější. Hudba sice poezii umocňuje, ale zároveň na ní parazituje, doslova ji odsouvá na druhou kolej a uchvacuje vše pro sebe. Udržet tyto dva živly v rovnováze a v jakémsi pomyslném míru je nesnadné. Básník ale musí lidem poezii píchnout přímo do žíly! Musí být doslova metafyzický zářič a při prezentaci musí dojít k transferu, doslova k milostnému aktu mezi básníkem a čtenáři či posluchači, především v naší době, kdy poezie vlastně neexistuje. Poezie je dnes skutečně mrtvý žánr. Já jsem v předcházející odpovědi řekl, že Českou republiku považuji spíše za západní zemi, ale poezie jako svébytný žánr existuje v Evropě spíše na východ od nás. Na východě je také spisovatel ten, kdo píše poezii, a autor prózy je spíše vnímán (*smích*) jako redaktor. Na západě je to přesně naopak. Mediálně známější knižní básník je například v Německu většinou prozaik, který píše také poezii. Než se stal prozaikem, jeho básně většinou ani nevyšly v žádném významnějším nakladatelství. Názorným příkladem je můj vrstevník Uwe Telkamp, setkali jsme se ve finále drážďanské lyriky 2004, které on vyhrál. Než napsal obsáhlý román o NDR, Der Turm, za který dostal v Německu cenu

Román roku 2008, jeho knižní poezie se velmi nesnadno sháněla. Ostatně kultovní Der Turm (Věž), vychází letos v nakladatelství Mladá Fronta.

Píšete také prózu?

Ano, pro mě jsou ale stále důležité obě tyto absolutně neslučitelné formy psaní, poezie i próza... Za několik týdnů má vyjít v nakladatelství Host Slezský román. Zabývám se v něm česko-německými vztahy, řekl bych živly. Píši o problematice pruského Hlučínska, ve kterém jsem se narodil a zároveň o osudu hlavního architekta SS Hanse Kammlera. Vlastně se zabývám dvěma konci, konci fašismu a komunismu. Neslučitelnost je většinou jen zdánlivá... Mí prusti Slezané jsou plebejci. Jsou to prostí lidé, kteří se neumějí vyznat ve složité historické situaci a za své plebejství platí. Žijí na Hlučínsku, tedy v severomoravské části České republiky, a hlásí se k německé národnosti. Ve své knize jsem se chtěl vyhnout zaběhlým příběhovým schématům, která se tak často opakují v uměleckém zpracovávání druhé světové války – oběti jako často schematické kladné postavy a nacisté, schematické záporné postavy. Ovšem, když násilně umírají milióny lidí, tak příběhy halucinují, prolínají se a oběťmi se stávají mnohdy i samotní zločinci či lidé, kteří se osudově ocitli na záporné straně. Neštěstí je najednou pro všechny. Není z něj úniku. V románu odkrývám také osud Hanse Kammlera (pochopitelně s jistým použitím románové fabule). Na své cestě za jeho osudem jsem se setkal s desítkami skutečně velmi podivných lidí. Jeho postavu jsem pak modeloval pomocí vstupů ireálna do reálu. V každém případě jde o introspektivní pohled samotného Kammlera (ich forma), tedy jeho vzpomínání na svůj život. Hans Kammler chtěl utéci před svým osudem a proto se neustále zabýval introspekci svého předešlého života. Vše pečlivě analyzoval, ale přesto jej osud distihl.

Zabýváte se tedy dlouhodobě česko-německou problematikou?

Asi ano, ale jen v rámci svého vlastního bizarního atavismu. Básník může psát jen o tom, co niterně poznal, a své verše by měl tahat přímo z kočárku, ve kterém jej vozil! Mnohdy musí jít ještě dál do minulosti. Domnívám se, že česko-německé vztahy je nutno uchopit niterněji, dospěleji a rozhodně nepolitickěji, oprostít se od zaběhlých myšlenkových schémat. Těžko se mi to píše, ale člověk musí být někdy tvrdý i ke své vlastní metafysice! Německé téma jsem ale napsáním Slezského románu opustil. Na této tematické frekvenci se už dál neumím rozvíjet. Slezské příběhy začaly trpět, pradůvěra o tom vyprávět zmizela. Už se dál nemohu nořit ve svých atavistických temnotách. Osud je pro toho, kdo se dívá ven, říkají jogíni. Introspekce života prý umožňuje to, že člověk nepodléhá tolik osudu. Ale česky se tak špatně píše o Německu!

Jak píšete?

Básník se vyjadřuje ve zkratce. Pokud chce psát prózu, měl by své básnictví umět porazit. Naučit se mluvit běžnou řečí. Napřed je nutné sesbírat v mysli inspirované úseky, racionální příběh je již pomyslně stanoven, ale při samotném psaní jej pouze cítím někde v pozadí. Skutečná racionalita přichází postupně... To se týká prózy. U básní je

Petr Čichoň na vernisáži fotografií Oldy Klímy v únoru 2010

to úplně jiné, verše se buď objeví, nebo neobjeví. A v mém případě buď s hudbou, nebo verše prostě jen mlčí (Všechny mé básně nejsou zhudebněné!). Problém ovšem nastává, jak jednotlivé básně vybrat? Co s nimi? Jak je sesbírat do básnické sbírky, do funkčního seskupení.

Jak může žít aktivní český spisovatel? Dá se z toho vyžít?

Některé evropské země podporují své intelektuály nedostatečně nebo špatně. Česká republika, bohužel, patří k těmto zemím. Literární stipendijní pobyty bývají většinou nedostatečně a nepromyšleně financované (existují samozřejmě světlé výjimky, například Pražský literární dům autorů německého jazyka) a mají za následek, že spisovatelé spíše finančně uškodí, než pomohou. Stipendista totiž musí přerušit své podnikání nebo podat výpověď v práci. Ale stipendium většinou pokrývá pouze provoz v cizině, ale ne již životní provoz doma (nájem, inkaso apod.). Spisovatel se pak vrací domů jako zpráskaný pes. V České republice mohou intenzivněji psát pouze studenti, bohatší lidé, důchodci nebo (nic proti nim) komerčně založení spisovatelé, kteří v literatuře podnikají. Být aktivní český spisovatel, který svou tvorbu neměří počtem prodaných knih? To je lépe se ihned zastřelit!

Na provozu galerie Katakomby v Centru experimentálního divadla, p. o., se podílejí:

Vídeňská 68, Brno (naproti Unionu)

www.mckoupelny.cz

Roman Komarov
Palackého nám. 27, Ivančice
www.vino-komarov.cz

ROZHLED GALERIE KATAKOMBY vydává Centrum experimentálního divadla, p. o.; ředitel Petr Oszlý; manažer Projektu CED: Ondřej Navrátil, editor: Josef Bubeník, foto: Archiv CED, tisk: Protisk s.r.o., Slavkov; CED © 2011